

ELS SUELVES EN LA PREMSA DE TARRAGONA DEL DARRER TERÇ DEL SEGLE XIX

Salvador-J. Rovira i Gómez

El buidat de la premsa periòdica vuitcentista que es publicà a Tarragona de 1862 a 1899 i concretament d'*El Correo de la Provincia*, *Diario del Comercio*, *Diario de Tarragona*, *El Mercantil*, *La Opinión*, *El Orden*, i *La Provincia de Tarragona*, ens ha permès disposar de més informació sobre els Suelves del darrer terç del segle XIX la qual aportem en aquest article que, d'alguna manera, arrodoneix el que vam dir a l'article "Els Suelves vuitcentistes".¹

Concretament ens fem ressò d'Antoni de Suelves i de Riu, Antoni de Suelves i d'Ustariz, Joan de Suelves i d'Ustariz, Dolors de Suelves i d'Ustariz, Josepa de Suelves i d'Ustariz, Cinta de Suelves i d'Ustariz, Manuel de Suelves i d'Ustariz i els seus familiars Teresa de Palacios y Arabet, Josep de Suelves i de Montagut, Pilar de Suelves i de Montagut, Lluís de Suelves i de Montagut, Concepció de Suelves i de Montagut, Felip de Miquel i de Suelves, Maria de Miquel i de Suelves, Joan de Miquel i de Suelves, Carme de Suelves i de Goyeneche, Joan de Suelves i de Goyeneche, Antoni Balcells i de Suelves, Dolors Balcells i de Suelves, Ignasi Balcells i de Suelves, Antoni d'Alemanys de Suelves, i José León de Saint Germain

ANTONI DE SUELVES I DE RIU

Pel *Diario de Tarragona* ens assabentem que el VII marquès de Tamarit morí "después de brevísima enfermedad"² i que se li feren els funerals a la catedral de Tarragona a les vuit del matí del 6 de novembre de 1862.³

1. Rovira i Gómez, Salvador-J.: "Els Suelves vuitcentistes", *Estudis Altafullencs*, 31 (2007), 109-124.

2. *Diario de Tarragona*, 6 novembre 1862, 1.

3. *Ibidem*, 4.

ANTONI DE SUELVES I D'USTARIZ

Com a novetat respecte del que en el seu dia vam escriure sobre el VIII marquès de Tamarit, direm que el seu cadàver fou traslladat de Tortosa, on traspassà el 14 de maig de 1886, a Tarragona. Les restes mortals arribaren a l'estació tarragonina el dia 16 en el tren de les cinc del matí i un cop el fèretre a terra fou traslladat directament al cementiri.⁴

La seva segona esposa, Maria Teresa de Palacios y Arabet, el sobrevisqué uns quants anys, ja que morí a Tarragona el 8 de setembre de 1897.⁵

Antoni de Suelves, en morir la seva primera esposa Pilar de Camps i de Matas, tingué la idea de fer-se bastir un gran panteó al cementiri de Tarragona per a ell, la seva esposa i familiars. El projecte restà, però, aturat i no es tirà endavant fins a la mort del marquès per tal com aquest ho havia deixat disposat en el seu testament. El panteó que és el més gran i magnífic del cementiri tarragoní es realitzà sota la direcció de l'arquitecte municipal de Tarragona Pau Monguió Segura i els treballs restaren encomanats al picapedrer Joan Pellicé i al paleta Tomàs Punsoda, ambdós tarragonins.⁶ Pel març de 1892 les obres es trobaven molt avançades i al maig restaren enllestides.⁷ El lliurament del panteó als propietaris es realitzà el 29 de maig i anà precidit d'una missa d'aniversari en sufragi de les ànimes d'Antoni de Suelves i Pilar de Camps a la capella de Santa Tecla davant la qual s'aixecà un túmul majestuós il·luminat per vint-i-quatre atxes i un nombre indeterminat de ciris. La capella de música de mossèn Rafael Maneja cantà a gran orquestra la missa de rèquiem de Cherubini. A les quatre de la tarda els familiars es traslladaren al cementiri i el canonge magistral Antoni Balcells i de Suelves beneí el panteó on foren dipositades les restes dels marquesos i les del nen Josep M. d'Alemaný, fill d'Antoni d'Alemaný i de Suelves.⁸

JOAN DE SUELVES I D'USTARIZ

L'any 1869 fou empresonat a Barcelona, primer a la Ciutadella i més tard al castell de Montjuïc, en creure les autoritats que estava implicat en una conspiració carlista. Després d'uns mesos de romandre tancat, fou posat en llibertat a finals del mes d'agost.⁹

4. *Diario de Tarragona*, 15 maig 1886, 2.

5. *La Opinión*, 9 setembre 1897, 2.

6. *Diari de Tarragona*, 21 juliol 1892, 2.

7. *El Correo de la Provincia*, 18 març 1892, 2.

8. *Diario de Tarragona*, 30 maig 1893, 2. *El Correo de la Provincia*, 20 maig 1893, 2.

9. *Diario de Tarragona*, 26 agost 1869, 2.

Fou pare de Josep, Pilar, Concepció i Lluís de Suelves i de Montagut.

Josep heretà al seu oncle Antoni de Suelves i d'Ustariz i esdevingué el IX marquès de Tamarit. El 23 de desembre de 1877 es trobava a París acompanyant a D. Carlos.¹⁰ Les pàgines dels diaris tarragonins vuitcentistes són plenes de notícies de les seves activitats i de les discussions que mantingué amb altres polítics. *El Correo de la Provincia* del 18 de gener de 1893 ens assabenta del seu nomenament com a president de la Junta provincial carlista de Tarragona,¹¹ mentre que el del 5 d'abril de 1896 informa de la seva proclamació com a candidat carlí per la circumscripció de Tarragona-Reus-Falset¹² i de com resultà elegit diputat.¹³ Els seus fills Carme i Joan entraren com alumnes l'octubre de 1896 a Madrid, ella al Col·legi de les Dames Angleses i ell al dels jesuïtes de Chamartín de la Rosa.¹⁴ Dels IX marquesos de Tamarit recordarem com anècdota el ball de disfresses amb sopar que el 15 d'agost de 1892 oferiren a les seves amistats al castell d'Altafulla per celebrar el sant de la marquesa,¹⁵ a la festa assistiren familiars dels marquesos (Josep de Montagut, Dolors i Ignasi Balcells i de Suelves, etcètera), membres de la noblesa resident a Tarragona (Josep i Ferran de Castellarnau, etcètera) i membres de les famílies distingides que estiuejaven a Altafulla com ara els Puigmartí, els Salazar o els Oliva.

Pilar de Suelves i de Montagut contragué dos matrimonis, el primer amb un Miquel i el segon, el 27 de març de 1889, amb l'enginyer en cap de monts Joan Oliva i Baradat amb qui anà de viatge de lluna de mel a Barcelona.¹⁶ Fou mare de Felip, Maria i Joan de Miquel i de Suelves. El primer entrà a l'Acadèmia d'Artilleria l'any 1895¹⁷ i dos anys més tard ascendí a segon tinent de l'arma d'artilleria.¹⁸ Maria es maridà, el 6 de març de 1898, amb Ramon Montagut, enginyer segon de les obres del port de Tarragona, la cerimònia se celebrà a la capella de casa Balcells, antiga residència a Tarragona dels marquesos de Tamarit.¹⁹ Joan també seguí la carrera militar i el gener de 1898 fou destinat al regiment d'Albuera, de guarnició a Tarragona.²⁰

10. *Diario de Tarragona*, 28 desembre 1877, 2.

11. *El Correo de la Provincia*, 18 gener 1893, 2.

12. *El Correo de la Provincia*, 5 maig 1896

13. *La Opinión*, 17 setembre 1896, 2.

14. *El Correo de la Provincia*, 11 octubre 1896, 2.

15. Com que considerem que la crònica de l'esdeveniment, apareguda al *Diario de Tarragona* del 17 d'agost de 1892, és un superb exemple de la manera de fer de l'època, la donem a conèixer en apèndix documental.

16. *Diario de Tarragona*, 30 de març 1889, 1.

17. *El Correo de la Provincia*, 6 agost 1895, 2

18. *La Opinión*, 14 octubre 1897, 2.

19. *Diario de Tarragona*, 6 març 1898, 2.

20. *El Orden*, 9 gener 1898, 3.

Concepció de Suelves i de Montagut es casà el març de 1887 a l'església de Sant Joan, de Tarragona, amb el seu cosí germà Agustí de Montagut i Pardo.²¹

De Lluís de Suelves i de Montagut sabem que vivia a la casa número 32 de la rambla de Sant Joan i que traspassà a Tarragona el 9 de novembre de 1883.²²

DOLORS DE SUELVES I D'USTARIZ

Al que ja vam dir en el seu dia podem afegir que Dolors de Suelves era una de les vicepresidentes de l'Associació antiesclavista de Tarragona²³ i que els funerals per l'etern repòs de la seva ànima se celebraren a la capella de Santa Tecla, de la catedral, el 14 de febrer de 1907.²⁴ Fou mare d'Antoni, Dolors i Ignasi Balcells i de Suelves.

Antoni fou dedicat al servei de l'Església i oficià la primera missa a la capella de la Casa provincial de beneficència el 27 de desembre de 1879.²⁵ El 23 d'octubre de 1886 fou nomenat per majoria de vots canonge magistral de la catedral de Tarragona.²⁶

Dolors es casà amb el militar Enrique Chacón, primer tinent d'infanteria de l'exèrcit de les Filipines, que morí lluitant contra els enemics d'Espanya als camps de Capite l'any 1896.²⁷

Ignasi, llicenciat en ciències, fou redimit del servei militar l'any 1880 després que la seva mare pagués a Hisenda dos milers de pessetes.²⁸

JOSEPA DE SUELVES I D'USTARIZ

El 8 de maig de 1892 arribà a Tarragona procedent de Tortosa per tal de passar uns dies amb la seva cunyada la marquesa vídua de Tamarit.²⁹

El seu fill Antoni d'Alemanys i de Suelves fou carlista convençut i ocupà una vocalia en la Junta de districte de Tarragona. També fou regidor de l'Ajuntament de Tortosa. Traspassà a la capital del Baix Ebre el gener de 1894.³⁰

21. *La Provincia de Tarragona*, 29 març 1887, 2.

22. *Diario de Tarragona*, 10 novembre 1883, 4.

23. *El Mercantil*, 29 de maig 1889, 2.

24. *Diario de Tarragona*, 15 febrer 1907, 1.

25. *Diario de Tarragona*, 28 desembre 1879, 2.

26. *Diario de Tarragona*, 24 octubre 1886, 2.

27. *Diario de Tarragona*, 4 octubre 1896, 2.

28. *Diario de Tarragona*, 8 abril 1880, 2.

29. *El Correo de la Provincia*, 10 maig 1892, 2.

30. *El Correo de la Provincia*, 13 gener 1894, 2.

CINTA DE SUELVES I D'USTARIZ

Deixà aquest món l'abril de 1874. Els seus familiars de Tarragona li feren un funeral a la catedral a les deu del matí del dijous 16 d'abril de 1874.³¹

El seu vidu, José de León de Saint Germain, inicià un plet contra el seu cunyat, el marquès de Tamarit, per reclamar-li el suplement de llegítima de la seva esposa. La vista pública se celebrà a Tortosa a les onze del matí del dia 12 de maig de 1882.³²

MANUEL DE SUELVES I D'USTARIZ

Estava casat amb Maria Pallisa. Morí el febrer de 1884 a causa de la mossegada que li donà un gos faldiller que ell mateix havia criat a casa seva.³³

La seva esposa no tardà gaire en seguir-lo a la tomba, ja que morí el febrer de 1885 víctima d'un atropellament que patí a Gandesa.³⁴

APÈNDIX DOCUMENTAL

Crònica del ball de disfresses celebrat al castell d'Altafulla el 15 d'agost de 1892. *Diario de Tarragona*, 27 agost 1892, 2.

Ecos de Sociedad

Galantemente invitados por los Marqueses de Tamarit para celebrar el santo de la bellísima cuanto distinguida dama que ostenta dicho titulo, se congregaron en la señorial mansión de los Montserrat sus numerosos amigos, llenando aquellos espaciosos salones, muestra evidente de las grandes simpatías con que cuentan dichos señores por su amabilidad para con todos los que tienen el gusto de conocerlos y disfrutar de su agradabilísimo trato.

Radiante de luz y animación el Castillo de Altafulla, asemejábase al Fénix que renaciendo de sus propias cenizas volvía a la vida vestido de gala y se disponía a recibir en su seno numerosos cargamentos de flores preciosas, de jardín unes, del cielo otras. ¿Y cómo no había de ser así si entre ellos estaba Josefina de Miró que sería la desesperación del escultor que quisiese modelar

31. *Diario de Tarragona*, 16 abril 1874, 4.

32. *Diario de Tarragona*, 7 maig 1882, 2.

33. *Diario de Tarragona*, 12 febrer 1884, 2.

34. *La Opinión*, 7 febrer 1885, 2.

aquel busto y del pintor que pretendiese trasladar al lienzo aquella divina expresión, que si la cara es el reflejo del alma según dicho vulgar, la de la bella dama de la época del Directorio debe ser la de un ángel?

Pero la belleza es tradicional en esta nobilísima y distinguida familia, y su hermana Antonia comparte con ella la admiración de cuantos tuvieron el gusto de saludar aquella lindísima portuguesa del siglo XVIII.

Sería prolijo citar una por una todas las pollitas igualmente bellas que asistieron al baile de trajes; pero entre otras, y por anticipado pedimos perdón de cualquier omisión involuntaria, recordamos a las señoras y señoritas Lidia Puigmartí, Pilar Coma, Rosalía López y Guadalupe Pla, que lucían caprichosos trajes de aragonesa; Alberta Alomar y su hermana Cristina de Riquer, de dominó negro; Dolores Lluc, de sultana; Teresita Manero, de *diablesse*; Teresa Salazar, de china; Maria C. De Salazar, de *madame* llavallière; Maria L. De Salazar, de *ardenesse*; Remedios Vila, de aldeana; Sra. de Gatell (D. Esteban), de *doctoresse*; Carmen Carbó, de Aldeana; Sra. De Salazar (D. Mariano), de primavera; señorita Soler, de payesa; Paquita Oliva y Teresita Baqué, de preciosísimas alsaciana y lorenese, respectivamente.

Del sexo fuerte recordamos a varios que lucían el imprescindible frac rojo con botón Dorado, que es de muy buen gusto. Entre varios disfraces igualmente caprichosos, indudablemente los más originales y que llamaron la atención es uno precioso de japonés que llevaba el Sr. De Brea y un deliciosísimo moro que vestía Pepe de Castellarnau; allí tuvimos el gusto de ver a los Sres. Soler, de mariscal de Francia; al coronel Salazar, de uniforme; Puigmartí, Vilá, Coma y Pla, de aragonés, muy originales; López Denia, de diplomático turco; Fernando de Castellarnau, de cocinero; Plácido Virgili y Ramon de Montagut, de marineros; Isidoro Salazar, Antonio Virgili, Chacón, Vila Clofent, Pepe de Montagut, Santa Maria, González, Rafael de Salvador, Gatell, Llauradó, Gatell padrines e hijos, Do. Salazar, Sebastián Cabestany y otros muchos que no recordamos.

¿Qué diremos de la velada? Que se pasaron ocho horas que a todos se les figuraron ocho minutos; se bailó y con decir solo que, como es natural, los honores de la casa los hacían los Barones de Altafulla, basta para comprender lo agradabilísimo que se pasó con quien un trato distinguidísimo y una amabilidad sin límites atesora el don especial que solo se adquiere en el gran mundo cual es bien difícil de aunar a una franqueza encantadora lo selecto del buen tono.

El cotillón fue dirigido por el Marqués y Lola Balcells, resultando muy bien; se bailaron preciosas figuras, repartiéndose numerosos regalos de muy buen gusto; verdad es que con tales directores no podía salir de otra manera.

A las dos próximamente se abrió el comedor, llenándose tres meses artísticamente dispuestas para los convidados, presididas por la Marquesa de

Tamarit, Dolores Balcells y Pilar de Suelves, sirviéndose una cena como se acostumbra hacer en casa de Tamarit, y es su mayor elogio, cuyo menú fué el siguiente:

Menú 15 Agosto.
Oeufs a la Viennoise.
Mero et langoustins.
Filets de boeuf et poulets froids.
Galantines et jambons de York.
Salade parisienne.
Rancio Tamarit, Cepa Macon.
Champagne frappe.

De intento hemos dejado de ocuparnos de los disfraces de la marquesa y su simpática familia y hablar de ellos, porque si las últimas impresiones son siempre las más agradables, queríamos tener el egoísmo, y perdónenos, de que quedase este recuerdo.

Vestia María Tamarit un traje de aldeana Bredona, no puede decirse que le sentase mayor ni peor: a la Marquesa de Tamarit le sienta todo bien, y solo los distintos trajes son fases por las que pasa la que se siempre es bella, agradable, cariñosa y buena amiga.

Pilar de Suelves de Oliva llevaba con la gracia y donaire que ella sabe, un Lindo traje de *soubrette* de Louis XIII, compartiendo con su esposo y emulando si cabe la amabilidad de sus hermanos.

Dolores Balcells lucia un precioso traje de Micaela de la ópera “Carmen” con la gracia y distinción que ella sola posee, y que sintetizan aquellos hermosos ojos negros que atraen sin desearlo, subyugan sin pensar y que saben hacerse querer de sus amigos aun sin quererlo(y valga la redundancia). Dirigiendo un cotillón, bailando o conversando, es la misma amable, expansiva y simpática.

Ignacio Balcells iba disfrazado de camarero.

Pícaro sol que nos dispersó, però como las ilusiones son la mitad de la vida real, permítannos los Marqueses de Tamarit que haciéndonos intérpretes de ciertos rumores que oímos a la pollería, les digamos como en la música buena: que se repita y que la dulce esperanza de otra noche como la del 15 mitigue la tristeza de la que ha terminado.

Panteó dels Suelves,
marquesos de Tamarit,
en el cementiri de Tarragona.

Escut dels Montserrat en la barana del Panteó.